

УДК 336.14:332(477.44)

ГНИДЮК Інна, к. е. н., доцент кафедри фінансів Вінницького торговельно-економічного інституту Київського національного торговельно-економічного університету

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ БЮДЖЕТУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розкрито передумови забезпечення стійкого розвитку адміністративно-територіальних одиниць області. Проведено аналіз основних показників бюджету Вінницької області, які стали основою для розрахунку фінансової стійкості цього бюджету. За допомогою системи показників визначено рівень фінансової стійкості бюджету Вінницької області.

Ключові слова: бюджет області, фінансова стійкість, доходи бюджету, видатки бюджету.

Гнидюк И. Финансовая устойчивость бюджета Винницкой области. Раскрыты предпосылки обеспечения устойчивого развития административно-территориальных единиц области. Проведен анализ основных показателей бюджета Винницкой области, которые стали основой для расчета финансовой устойчивости данного бюджета. С помощью системы показателей определен уровень финансовой устойчивости бюджета Винницкой области.

Ключевые слова: бюджет области, финансовая устойчивость, доходы бюджета, расходы бюджета.

Постановка проблеми. В умовах децентралізації та підвищення самостійності місцевих бюджетів посилюється відповідальність місцевих органів влади за результати їх фінансової діяльності та виникає необхідність у розробці та використанні науково обґрунтованої методики аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. Це пов'язано з реалізацією механізму регулювання міжбюджетних відносин, а саме вибором інструментів регулювання і прогнозування показників бюджету. Аналіз фінансової стійкості місцевих бюджетів є методом регулювання міжбюджетних відносин, що надає інформацію стосовно ефективності місцевого управління, рівня фінансової самостійності від державної влади, достатності коштів для здійснення покладених на них функцій та зобов'язань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вагомих наукових досліджень фінансової стійкості місцевих бюджетів слід відзначити праці таких вчених, як: Л. Лисяк, Л. Костирко, М. Корнеєв, Ю. Воробйов, Л. Фещенко, А. Максютя, І. Чугунов [1–8], І. Лютий, В. Федосов та ін. Однак соціально-економічний розвиток держави вимагає пошуку нових підходів до кількісної оцінки фінансової стійкості

місцевих бюджетів як системи, що постійно розвивається. Результати оцінки фінансової стійкості бюджету території можуть бути використані і як основа для визначення рейтингу регіону, і як інформація для інвесторів, що зацікавлені у певному регіоні, і для реалізації ефективної боргової політики місцевої влади.

Метою дослідження є оцінка фінансової стійкості місцевого бюджету Вінницької області.

Матеріали та методи. В основу дослідження покладено сукупність наукових методів: узагальнення, порівняння, статистичний, аналізу та синтезу (для з'ясування загальних та особливих рис у складових фінансової стійкості місцевих бюджетів), коефіцієнтного аналізу (для комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів). Інформаційну базу дослідження сформували наукові доктори вітчизняних та зарубіжних учених і практиків, статистичні матеріали та інтернет-джерела.

Результати дослідження. З метою розробки та реалізації збалансованого бюджетного регулювання протягом певного часового інтервалу бюджетна політика повинна визначатися з урахуванням, з одного боку, циклічності економічного розвитку, з іншого – стану державних фінансів і запасу стійкості бюджетної системи, суттєве зменшення якої може призвести до ускладнення проведення ефективного бюджетного регулювання для позитивного впливу на економічне зростання [8].

Упорядкування регулюючих цілей бюджетної політики дає змогу досягти відповідного збалансування процесу перерозподілу фінансових ресурсів у суспільстві, рівня задоволення потреб населення. Необхідним є забезпечення перетворення фінансового механізму в ефективний засіб реалізації соціально-економічної політики країни та адміністративно-територіальних одиниць. Важливими завданнями в умовах трансформаційних перетворень постає проведення ефективної бюджетної політики, підвищення рівня прозорості бюджетного процесу [7].

Забезпечення стійкого розвитку місцевого самоврядування визначається здатністю місцевих бюджетів фінансувати відповідні потреби. Від бюджетної забезпеченості адміністративно-територіальної одиниці залежить ступінь виконання фінансових зобов'язань у частині освіти, охорони здоров'я, виконання доручень центральних органів влади, реалізація регіональних соціально-економічних програм, спрямованих на підтримку окремих категорій громадян та створення сприятливих умов життя для населення. Бюджетна забезпеченість виявляється через бюджетний потенціал, який визначається наявністю стимулів для його нарощування у платників податків і податкових органів, рівнем

розвитку бюджетної децентралізації, ступенем відповідності податкового законодавства потребам ринкової економіки, станом бюджетного та податкового планування, рівнем податкового адміністрування. Бюджетний потенціал регіону розраховується як сума податкових, неподаткових джерел та міжбюджетних трансфертів [1].

Аналіз динаміки основних показників бюджету Вінницької області (*табл. 1*) показав, що, за даними Департаменту фінансів облдержадміністрації, за 2015 р. до бюджету області (загальний і спеціальний фонди) надійшло доходів без міжбюджетних трансфертів на 22.9 % більше від запланованого на рік та затвердженого місцевими радами з врахуванням змін (заплановано 3085.4 млн грн). Порівняно з 2014 р. надходження зазначених доходів зросли на 21.8 %. У т. ч. до загального фонду бюджету області надійшло доходів без міжбюджетних трансфертів в сумі 3167.0 млн грн, що становить 113.5 % плану на рік, затвердженого місцевими радами з врахуванням змін (заплановано 2790.1 млн грн). Додатково до плану надійшло 376.9 млн грн. Порівняно з 2014 р. доходи (без міжбюджетних трансфертів) місцевих бюджетів в абсолютній сумі збільшились на 846.8 млн грн, або на 36.5 %, а у зіставних умовах – на 950.8 млн грн, або на 42.9 %. З урахуванням усіх міжбюджетних трансфертів (субвенцій, дотацій) з державного бюджету бюджет області по доходах загального фонду отримав 10 603.5 млн грн, або 103.2 % до уточненого плану на рік (проти аналогічного періоду минулого року показник збільшився на 3115.5 млн грн, або на 41.6 %) [9].

За 2015 р. видаткову частину зведеного бюджету області (загальний і спеціальний фонди) виконано на 100 % від запланованого на рік та затвердженого місцевими радами з врахуванням змін (заплановано 11 085.1 млн грн), що більше проти 2014 р. на 30 %. З них проведено видатків розвитку в сумі 1066.4 млн грн, що складає 100.2 % плану на рік з врахуванням змін (заплановано 1063.9 млн грн), що більше проти 2014 р. на 340.5 млн грн або на 46.9 %. За 2015 р. проведено 9516.2 млн грн видатків загального фонду, що становить 97.9 % плану на рік, затвердженого місцевими радами з врахуванням змін (заплановано 9721.6 млн грн), і проти 2014 р. збільшились на 2230.7 млн грн або на 30.6 %.

Відповідно до наведених у *табл. 1* показників проведено розрахунок фінансової стійкості бюджету Вінницького регіону.

Основною проблемою оцінки фінансової стійкості місцевого бюджету є не тільки вибір і визначення фінансових показників, але і можливість їх використання на практиці. В економічній літературі використовується багато показників, що дублюють один одного та ускладнюють проведення аналізу фінансової стійкості.

**Основні показники для розрахунку фінансової стійкості бюджету
Вінницької області за 2011–2015 рр., млн грн**

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	Абсолютне відхилення, 2014/2015
Бюджетні доходи (без трансфертів)	2824.9	2616.9	2825.0	3111.3	3790.5	679.2
Бюджетні видатки	5990.8	7368.3	7563.5	8526.8	11082.1	2555.3
Міжбюджетні трансферти з державного бюджету	3874.2	4943.2	4853.1	5440.6	7478.2	2037.6
Податкові доходи	1857.3	2217.5	2425.5	2584.4	3069.7	485.3
Сума дотацій вирівнювання	2380.8	2964.9	2960.7	3216.7	417.5	-2799.2
Неподаткові доходи	274.2	348.1	321.9	470.8	607.4	136.6
Середня чисельність населення за рік, тис. осіб	1637.7	1630.6	1622.7	1614.4	1606.4	-8

Джерело: складено автором на основі даних Департаменту фінансів Вінницької обласної державної адміністрації.

За кожним блоком аналізу обрано показники з найбільшим рівнем значущості. Запропонована деталізація показників обумовлюється необхідністю надання об'єктивної оцінки фінансової стійкості досліджуваного місцевого бюджету на основі врахування чинників здатності бюджету покривати його видатки за рахунок різних статей надходжень, ступеня фінансової незалежності від державного бюджету та результативності фінансової діяльності місцевих органів влади (табл. 2).

Бюджетна стійкість області пов'язана насамперед зі структурою фінансування регіонального розвитку та рівнем залежності від зовнішніх джерел. Тому оцінка фінансової стійкості місцевого бюджету потребує використання комплексу показників, які найбільш повно її характеризують, і передбачає розгляд динамічного інформаційного масиву статистичних даних стосовно кількісного та якісного оцінювання структури бюджетних ресурсів області.

Система формування міжбюджетних відносин, яка ґрунтується на чіткому розмежуванні бюджетних повноважень між державним та усіма видами місцевих бюджетів, довгостроковій основі дохідних джерел за місцевими бюджетами, прозорому формульному визначенні обсягу трансфертів на базі застосування відповідних показників, створює стабільність та передбачуваність при плануванні місцевих бюджетів, передумови до впровадження програмно-цільового методу планування місцевих бюджетів [9].

Таблиця 2

Система показників комплексного аналізу фінансової стійкості місцевого бюджету [2]

Блок аналізу	Значущість групи	Ключовий показник	Алгоритм розрахунку	Рекомендоване значення	Значущість показника
Аналіз збалансованості місцевого бюджету	0.37	Коефіцієнт бюджетного покриття	$K_{\text{БП}} = \frac{\text{БД}}{\text{БВ}}$	↑	0.31
		Коефіцієнт стійкості бюджету	$K_{\text{С}} = \frac{\text{МТ}}{\text{БВ}}$	<0.30	0.23
		Коефіцієнт загальної податкової стійкості	$K_{\text{ЗПС}} = \frac{\text{ПД}}{\text{БВ}}$	≥ 0.2–0.5	0.21
		Коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами	$K_{\text{ПТ}} = \frac{\text{МТ}}{\text{БД}}$	< 0.3	0.25
Аналіз фінансової самостійності	0.33	Коефіцієнт бюджетної залежності	$K_{\text{З}} = \frac{\text{МТ}}{\text{БД} + \text{МТ}}$	≤ 0.10	0.30
		Частка дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів	$K_{\text{ДЗ}} = \frac{\text{МТ}_{\text{Д}}}{\text{МТ}}$	< 60	0.24
		Коефіцієнт податкової самостійності	$K_{\text{ПА}} = \frac{\text{ПД}}{\text{БД}}$	≥ 0.3	0.25
		Коефіцієнт стійкості дохідної бази	$K_{\text{СВ}} = \frac{\text{ПД}}{\text{БД} + \text{НД}}$	≥ 0.6	0.21
Аналіз ефективності бюджету	0.30	Коефіцієнт дефіцитності місцевого бюджету	$K_{\text{БД}} = \frac{(\text{ББ} - \text{БВ})}{\text{БВ}}$	≤ 0	0.29
		Коефіцієнт бюджетної результативності	$K_{\text{БР}} = \frac{\text{БД}}{\text{Ч}}$	↑	0.22
		Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення	$K_{\text{БЗ}} = \frac{\text{БВ}}{\text{Ч}}$	↑	0.22
		Показник стабільності дохідної частини бюджету	$K_{\text{СД}} = \frac{\text{ПД}}{\text{МТ}}$	≥ 1	0.27

Примітка: БД – бюджетні доходи; БВ – бюджетні видатки;
 МТ – міжбюджетні трансферти з державного бюджету;
 ПД – податкові доходи; МТ_Д – сума дотацій вирівнювання;
 НД – неподаткові доходи; Ч – середня чисельність населення за рік.

За даними звітності бюджету Вінницької області за 2011–2015 рр. проведено розрахунки представлених у *табл. 2* коефіцієнтів.

Відповідно до виконання принципу збалансованості, згідно з яким повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період, коефіцієнт бюджетного покриття показує відповідність власних доходів місцевих бюджетів і повноважень, покладених на місцеві органи влади (Кп), здатність бюджету області покривати видаткову частину за рахунок власних доходів [4]. Позитивною тенденцією цього показника

є зростання. Відповідно пропонується встановити оптимальну межу коефіцієнта бюджетного покриття, яка характеризує бюджет як фінансово стійкий – вище 0.6; середній ступінь фінансової стійкості – від 0.2 до 0.6; низький ступінь фінансової стійкості визначається при значенні коефіцієнта менше як 0.2. Розраховані показники коефіцієнта бюджетного покриття протягом 2011–2015 рр. знаходяться приблизно на однаковому рівні 0.471–0.342, що свідчить про середній рівень розвитку Вінницької області.

Зниження коефіцієнта бюджетного покриття обумовлено тим, що видаткова частина бюджету області з кожним роком динамічно зростає, а власні доходи знижуються.

Коефіцієнт стійкості характеризує залежність бюджету Вінницької області від трансфертів. Зниження цього коефіцієнта позитивно впливає на місцевий бюджет, оскільки знижується об'єм трансфертів з міського та державного бюджетів [5]. Запропоновано встановити, що низькому рівню фінансової стійкості відповідає значення цього показника на рівні вище 0.3, оскільки вважається, що в умовах підвищення самостійності регіонів видатки місцевих бюджетів повинні фінансуватися більшою мірою за рахунок власних коштів, а не за рахунок доходів, що враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, чи за рахунок самих трансфертів, що знижує зацікавленість органів місцевого самоврядування у нарощуванні дохідної бази. Натомість, показник стійкості у Вінницькій області не мав значення в межах норми (≥ 0.3). Це вказує на те, що в структурі доходів є "залучений" капітал у вигляді трансфертів, а також на низький рівень фінансової стійкості в цьому регіоні.

Величина коефіцієнта загальної податкової стійкості залишалася в межах норми ($\geq 0.2-0.5$). Протягом 2011–2015 рр. практично постійно спостерігалася стабільність коефіцієнта в межах 0.27–0.32. Відношення податкових надходжень до загальної суми видатків без урахування трансфертів вказує на те, у скільки разів видатки перевищують податкові надходження. Підвищення цього показника свідчить про перевищення темпів зростання видатків першого та другого кошиків над темпами зростання податкових надходжень, що є негативним проявом підвищення залежності місцевих бюджетів від державного і виявляється у збільшенні частки трансфертів у доходах.

Міру впливу державної влади на формування доходів місцевих бюджетів відображає коефіцієнт покриття видатків міжбюджетними трансфертами, оскільки між значенням чисельника і сумою трансфертів, переданих до державного бюджету або одержаних з державного бюджету, існує прямо пропорційна залежність. Відповідно, якщо значення цього коефіцієнта буде меншим ніж 0.3, то це свідчитиме про реальне забезпечення децентралізації фінансових ресурсів

на рівні місцевих бюджетів. Коливання коефіцієнта вилучення коштів до державного бюджету в межах від 0.3 до 0.5 свідчатиме про нормальний рівень фінансової стійкості, адже в загальній структурі доходів місцевих бюджетів більша частка припадатиме на власні дохідні джерела, що узгоджує інтереси місцевих та державних органів влади. Значення коефіцієнта від 0.5 до 0.6 відобразатиме зниження зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні дохідної бази за умов діючого підходу до фінансового вирівнювання розвитку територій та зростанням обсягів міжбюджетних трансфертів, що відповідатиме нестійкому стану, а в разі значення цього показника вище 0.6 свідчатиме про значну фінансову залежність органів місцевого самоврядування від фінансових ресурсів загальнодержавного значення. Стосовно Вінницької області, то показник є досить високим і протягом 2011–2015 рр. поступово підвищувався з 1.37 до 1.97, що вказує на зростання ролі міжбюджетних трансфертів. Показник відображає негативну тенденцію в розвитку бюджетних процесів регіону і свідчить, що місцеві бюджети області потребують великої кількості фінансового ресурсу для вирівнювання своєї фінансової спроможності.

Коефіцієнт бюджетної залежності показує частку власних доходів місцевого бюджету в загальному обсязі доходів та характеризує ступінь самостійності адміністративної одиниці за рахунок власних коштів. Чим вищий коефіцієнт, тим більш залежною є адміністративно-територіальна одиниця [6]. Значення коефіцієнта фінансової залежності за результатами розрахунків характеризуються стабільністю, коливаються в межах 0.63–0.66 при нормативному значенні показника < 0.1 , що свідчить про досить високу залежність місцевих органів влади від фінансування з державного бюджету та неспроможність організувати розвиток територій відповідно до умов господарювання та фінансового потенціалу.

На рівень фінансової забезпеченості місцевого бюджету суттєво впливає такий показник, як частка дотацій у загальній сумі трансфертів. Протягом 2011–2014 рр. значення аналізованого показника перебуває на рівні, близькому до критичного, і становить 0.61–0.59 при нормі < 0.6 , при цьому у 2015 р. знизилося в п'ять разів порівняно з попередніми роками і становило 0.055.

Така ситуація є позитивною для місцевих органів влади явищем, оскільки свідчить про низьку концентрацію офіційних трансфертів у сукупних доходах місцевого бюджету Вінницької області за цей період.

Інтегральний показник фінансової стійкості дохідної бази Вінницької області в 2011 р. становив 0.59, що відповідає рекомендованому значенню ≥ 0.6 . З 2012–2013 рр. спостерігалася негативна

тенденція – підвищення коефіцієнта до 0.77, що на 0.18 пункти більше порівняно з попереднім роком. У 2014 р. показник суттєво знизився на 0.36 пунктів і становив 0.38, що є позитивним. Очікуване зростання забезпечується за рахунок податкових і неподаткових надходжень, частка яких у сукупному доході бюджету збільшилася. У 2015 р. показник мав значення 0.69, тобто зріс на 0.31 пункти.

Дестабілізація фактора фінансової стійкості дохідної бази територіальних бюджетів залежить від перевищення темпів зростання поточних витрат над темпами зростання власних дохідних можливостей територій. Так, у Вінницькій області співвідношення зміни обсягів поточних витрат перевищило зміну податкових і неподаткових доходів. Значне перевищення темпів зростання цих витрат над обсягом власних доходів призводить до погіршення фінансової стійкості дохідної бази територіальних бюджетів у результаті розбалансування дохідних можливостей і необхідності виконання першочергових витратних зобов'язань.

Стосовно коефіцієнта дефіцитності місцевого бюджету, то протягом аналізованого періоду рівень дефіцитності аналізованого бюджету мав тенденцію до незначного коливання в межах від -0.5 до -0.6 , що відповідає рекомендованому значенню ≤ 0 та свідчить про певну збалансованість між доходами і видатками місцевого бюджету Вінницької області.

Загальний рівень забезпеченості фінансовими ресурсами на душу населення показує коефіцієнт бюджетної результативності по загальних доходах. Динаміка коефіцієнта бюджетної результативності за 2011–2015 рр. відображає зростання суми доходів, що припадає на одного жителя Вінницької області. Зокрема, у 2012 р. значення аналізованого показника зменшилося на 0.12 пункти порівняно з 2011. Протягом 2013–2015 рр. показник збільшився на 0.61 пункти, що є позитивним явищем та свідчить про підвищення рівня забезпеченості жителів регіону доходами місцевого бюджету.

Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення відображає, скільки було надано товарів та послуг з бюджету територіальної громади кожному місцевому жителю. Зміна коефіцієнта бюджетної забезпеченості населення впродовж 2011–2015 рр. з 3.65 до 6.89 свідчить про зростання частки видатків, яка припадає на одного жителя Вінницької області, що є позитивною тенденцією.

Показник стабільності дохідної частини бюджету протягом аналізованих 2011–2015 рр. відповідав рекомендованому значенню ≥ 1 і коливався в межах 0.41–0.49, що свідчить про стійкість дохідної частини бюджету Вінницької області.

Кожен блок аналізу складається з системи показників, спрямованих на дослідження та аналіз найважливіших складових фінансової стійкості місцевого бюджету.

Аналіз збалансованості місцевого бюджету характеризує ступінь покриття видатків за рахунок різних джерел доходів: податкових, неподаткових надходжень, міжбюджетних трансфертів, загальної суми доходів. За аналізований період укрупнений стандартизований показник за блоком збалансованості місцевого бюджету Вінницької області зростає з 2.79 до 3.25.

Аналіз фінансової самостійності дає змогу оцінити рівень децентралізації бюджетної системи та досягнення однієї з цілей регулювання міжбюджетних відносин – підвищення фінансової незалежності місцевих бюджетів. Тому надзвичайно важливе значення має порівняння рівня фінансової самостійності місцевих бюджетів до і після вирівнювання, дослідження його зміни в динаміці. Укрупнений стандартизований показник за блоком фінансової самостійності Вінницької області протягом аналізованих років з показника 1.64 у 2011 р. знизився до 1.049 у 2015 р.

Стратегічним орієнтиром формування фінансової політики центральних органів влади виступає аналіз самостійності, а такі блоки аналізу, як аналіз фінансової збалансованості та ефективності бюджету є підставою для використання системи стимулів та штрафів до місцевих органів влади. Укрупнений стандартизований показник за блоком ефективності місцевих бюджетів протягом 2011–2015 рр. підвищувався з 5.33 до 9.01.

Характеризуючи порогові значення інтегрального показника фінансової стійкості місцевих бюджетів, ряд науковців нормальним фінансовим станом бюджету пропонують вважати такий, при якому інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості бюджету знаходиться в межах 0.7–0.8. Найбільш бажаним є наближення такого коефіцієнта якомога ближче до 1. Проте, враховуючи особливості реалізації політики децентралізації фінансових ресурсів, економічні реалії та державний устрій України, досягти абсолютного рівня фінансової стійкості місцевих бюджетів на сьогодні дуже важко. Для узагальнюючої оцінки фінансової стійкості місцевого бюджету регіону та виявлення загальних тенденцій доцільно розрахувати інтегральний показник фінансової стійкості з урахуванням ваги кожного з показників цієї групи. Розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості місцевого бюджету проводиться як сума укрупнених стандартизованих показників за блоками аналізу з урахуванням ваги кожного блоку [3]:

$$I_{\text{фс}} = \text{УСП}_{\text{фз}} \cdot g_{\text{фз}} + \text{УСП}_{\text{фсам}} \cdot g_{\text{фсам}} + \text{УСП}_{\text{еб}} \cdot g_{\text{еб}},$$

де $I_{\text{фс}}$ – інтегральний показник фінансової стійкості місцевого бюджету;

$\text{УСП}_{\text{фз}}$ – укрупнений стандартизований показник за блоком фінансової збалансованості;

$\text{УСП}_{\text{фсам}}$ – укрупнений стандартизований показник за блоком фінансової самостійності;

УСП_{еб} – укрупнений стандартизований показник за блоком ефективності місцевих бюджетів;
 $g_{фз}$, $g_{фсам}$, $g_{еб}$ – вага укрупненого стандартизованого показника за блоком фінансової збалансованості, фінансової самостійності та ефективності бюджету відповідно.

Розрахуємо інтегральний показник фінансової стійкості Вінницької області за 2011 р.:

$$П_{фс} = 2.798 \cdot 0.37 + 1.676 \cdot 0.33 + 5.333 \cdot 0.30 = 3.187.$$

Аналогічно розраховуємо інтегральні показники за 2012, 2013, 2014 та 2015 рр.

Отримані значення розрахованих показників занесено в *табл. 3*, що дає змогу провести рейтингову оцінку бюджетів регіону за п'ять років.

Результати аналізу, представлені у *табл. 3*, вказують на те, що протягом 2011–2015 рр. бюджет Вінницької області є стійким. Аналіз формування і використання зведеного бюджету Вінницької області свідчить, що за цей період найбільшу частку в його доходах мають трансферти. Разом із трансфертами основу формування фінансових ресурсів зведеного бюджету Вінницької області становлять податкові надходження.

Висновки. Підвищення інтегрального показника фінансової стійкості бюджету є наслідком збільшення власних надходжень до бюджету, але зростання залежності від фінансової допомоги з державного бюджету залишається дуже високим. Основна проблема стійкості Вінницької області – висока фінансова залежність органів місцевого самоврядування від фінансових ресурсів загальнодержавного значення.

Отже, необхідно розробляти стратегію стабільного розвитку (нарощування бюджетних можливостей), яка передбачає активізацію роботи органів місцевого самоврядування з розширення податкових та неподаткових джерел формування дохідної частини бюджету за рахунок виявлення резервів та використання альтернативних джерел формування фінансових ресурсів органів місцевої влади.

Фінансова стійкість свідчить про деякі проблеми з фінансуванням видатків за рахунок власних джерел, тому у регіоні виникає потреба у залученні додаткових ресурсів, які перераховуються на довготривалій основі, що в перспективі дозволить стабілізувати його стан та забезпечити динамічний розвиток. Також необхідно розробляти стратегію стабільного розвитку (нарощування бюджетних можливостей), яка передбачає активізацію роботи органів місцевого самоврядування з розширення податкових та неподаткових джерел формування дохідної частини бюджету за рахунок виявлення резервів та використання альтернативних джерел формування фінансових ресурсів органів місцевої влади.

Таблиця 3

**Результати комплексного аналізу фінансової стійкості бюджету
Вінницької області за 2011–2015 рр.**

Аналіз	Коефіцієнт	Значення стандартизованих показників з урахуванням їх значущості				
		2011	2012	2013	2014	2015
Фінансової збалансованості	Бюджетного покриття	0.471	0.355	0.373	0.364	0.342
	Стійкості бюджету	0.646	0.670	0.641	0.638	0.674
	Загальної податкової стійкості	0.310	0.300	0.320	0.300	0.270
	Покриття видатків міжбюджетними трансфертами	1.371	1.888	1.717	1.748	1.972
	УСП_{фз}	2.798	3.213	3.051	3.050	3.258
Фінансової самостійності	Бюджетної залежності	0.639	0.653	0.632	0.636	0.663
	Частка дотації вирівнювання у загальній сумі трансфертів	0.614	0.599	0.61	0.591	0.055
	Податкової самостійності	0.657	0.847	0.858	0.830	0.809
	Стійкості доходної бази	0.599	0.747	0.77	0.386	0.697
	УСП_{фсам}	1.676	1.623	1.664	1.596	1.049
Ефективності бюджету	Дефіцитності місцевого бюджету	-0.528	-0.644	-0.626	-0.635	-0.657
	Бюджетної результативності	1.724	1.604	1.740	1.927	2.359
	Бюджетної забезпеченості населення	3.658	4.518	4.661	5.281	6.898
	Показник стабільності доходної частини бюджету	0.479	0.448	0.499	0.475	0.41
	УСП_{еб}	5.333	5.926	6.274	7.048	9.010
Інтегральний показник фінансової стійкості місцевого бюджету, П_{фс}		3.187	3.500	3.559	3.768	4.254

Джерело: розраховано автором.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лисяк Л. В., Дяченко М. К. Оцінка бюджетної стійкості: регіональний аспект. Вісн. Дніпропетров. держ. фінансової академії. Економічні науки. 2011. № 2. С. 62–68.
2. Костирко Л. А., Велентейчик Н. Ю. Методичні засади комплексного аналізу фінансової стійкості місцевих бюджетів. Фінансовий простір. 2016. № 1(21). С.83–90.
3. Корнєєв М. В. Удосконалення теоретико-методологічного забезпечення узагальнюючої оцінки рівня фінансової автономії. Актуальні проблеми економіки. 2009. № 7 (97). С. 229–236.
4. Воробйов Ю. М., Когут І. А. Формування фінансової стійкості місцевих бюджетів в умовах підвищення самостійності регіонів : монографія. Мелітополь : ММД, 2012. 249 с.
5. Фещенко Л. В. Оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів. Зовнішня торгівля: право, економіка, фінанси. 2013. № 2. С.143–146.
6. Павелко А. В., Чугунов І. Я. Бюджетна політика економічного розвитку. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2015. № 2. С. 64–73.
7. Максютя А. А., Чугунов І. Я. Бюджетна складова суспільного розвитку. Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. 2012. № 3. С. 45–54.
8. Чугунов І. Я. Планування дохідної частини місцевих бюджетів. Фінанси України. 2001. № 12. С. 38–47.
9. Офіційний сайт Департаменту фінансів Вінницької обласної державної адміністрації. URL : <http://vingfu.gov.ua>.
10. Бюджет України 2013 : стат. зб. ; виконавці: Л. М. Калініченко, Г. В. Гайдученко, Т. А. Пивоваренко, Н. П. Тригуб. Київ : М-во фінансів України, 2014. 244 с.
11. Бюджет України 2015 : стат. зб. URL : [http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20\(with%20cover\).pdf](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20(with%20cover).pdf)
12. Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації. URL : www.vin.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2017.

Hnydiuk I. Financial stability of the budget of Vinnitsa region.

Background. Responsibility of local authorities for the results of their financial activities increases due to administrative-territorial reform and ensuring independence of local budgets. This leads to improvement of the mechanism of analysis of financial stability of local budgets to assess the effectiveness of fiscal policy at the local level. The solution to this problem is possible by using a complex system of financial stability analysis, which provides information on the effectiveness of local government, the level of financial independence from government and sufficient funds for their duties and obligations.

The aim of the study is a comprehensive assessment of financial stability of local budgets of Vinnitsa region.

Materials and methods. The basis of the study were methods of generalisation, comparison, analysis and synthesis – to determine the general and specific features in the components of the financial stability of local budgets, ratio analysis - to carry out a comprehensive analysis of the financial sustainability of local budgets. Information base

was formed from scientific research of domestic and foreign scholars and experts, statistical data and Internet sources.

Results. Describing thresholds of integral index of financial stability of local budgets we should note that a number of scientists suggest that normal financial conditions of a budget are those in which the integral factor of financial stability of a budget is within 0.7-0.8. The most desirable coefficient is the one as close to 1 as possible. However, given the peculiarities of the policy of decentralization of financial resources, economic realities and political system of Ukraine, nowadays it is very difficult to achieve absolute financial stability of local budgets.

Conclusion. Increasing the integral index of financial stability of the budget is the result of increasing the revenue, but growth of dependence on financial aid from the state budget remains very high. The main problem of stability of Vinnitsa region is the high financial dependence of local governments on the financial resources of national importance.

Keywords: budget, financial stability, decentralization, region, income, expenditures, transfers.

REFERENCES

1. *Lysjak L. V., Djachenko M. K.* Ocinka bjudzhetnoi' stijkosti: regional'nyj aspekt. *Visn. Dnipropetrov. derzh. finansovoi' akademii'*. Ekonomichni nauky. 2011. № 2. S. 62–68.
2. *Kostyrko L. A., Velentejchuk N. Ju.* Metodichni zasady kompleksnogo analizu finansovoi' stijkosti miscevyh bjudzhetiv. *Finansovyj prostir*. 2016. № 1(21). S.83–90.
3. *Kornjejev M. V.* Udoskonalennja teoretyko-metodologichnogo zabezpechennja uzagal'njujuchoi' ocinky rivnja finansovoi' avtonomii'. *Aktual'ni problemy ekonomiky*. 2009. № 7 (97). S. 229–236.
4. *Vorobjov Ju. M., Kogut I. A.* Formuvannja finansovoi' stijkosti miscevyh bjudzhetiv v umovah pidvyshhennja samostijnosti regioniv : monografija. Melitopol' : MMD, 2012. 249 s.
5. *Feshhenko L. V.* Ocinka finansovoi' stijkosti miscevyh bjudzhetiv. *Zovnishnja torgivlja: pravo, ekonomika, finansy*. 2013. № 2. S.143–146.
6. *Pavelko A. V., Chugunov I. Ja.* Bjudzhetna polityka ekonomichnogo rozvytku. *Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu*. 2015. № 2. S. 64–73.
7. *Maksjuta A. A., Chugunov I. Ja.* Bjudzhetna skladova suspil'nogo rozvytku. *Visn. Kyi'v. nac. torg.-ekon. un-tu*. 2012. № 3. S. 45–54.
8. *Chugunov I. Ja.* Planuvannja dohidnoi' chastyny miscevyh bjudzhetiv. *Finansy Ukrainy*. 2001. № 12. S. 38–47.
9. *Oficijnyj sajt Departamentu finansiv Vinnyc'koi' oblasnoi' derzhavnoi' administracii'*. URL : <http://vingfu.gov.ua>.
10. *Bjudzhet Ukrainy 2013 : stat. zb. ; vykonavci: L. M. Kalinichenko, G. V. Gajduchenko, T. A. Pyvovarenko, N. P. Trygub.* Kyi'v : M-vo finansiv Ukrainy, 2014. 244 s.
11. *Bjudzhet Ukrainy 2015 : stat. zb.* URL : [http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20\(with%20cover\).pdf](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/Budget%20of%20Ukraine%202015%20(with%20cover).pdf).
12. *Oficijnyj sajt Vinnyc'koi' oblasnoi' derzhavnoi' administracii'*. URL : www.vin.gov.ua.